

DELA VSKA

PR AV I C A

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.-, za četrt leta Din 15.-, za pol leta Din 30.-; za inozemstvo Din 7.- (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročnina na upravo Delavskega zbora, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. Štev. čekovnega računa 14.900

Kam plovemo?

Vi ste sol zemlje. Ako se pa sol spridi, s čim se bo solilo? Ni za drugega več, kakor da se vrže in potepta od ljudi. Vi ste luč sveta. Mesto, ki stoji na gori, se ne more skriti.

Tudi ne prižigajo luči, da bi jo stavili pod mernik, ampak na svečnik, da vsem sveti, kateri so v hiši.

Tako naj sveti vaša luč pred ljudmi, da vidijo Vaša dobra dela in časte Vašega Očeta, ki je v nebesih.

Matej, V. p., 13—17 vrsta.

Kristus je postal človek, da bi napravil spravo med človeštvom in Bogom. Sprava pa more biti trajna le tedaj če bo človeštvo tako živelo, da je bo vredno. Ker pa je poznal njegove slabosti, je prikladal v življenje posebno ustanovo, ki naj hrani njegove nauke nepokvarjene, jih oznanja in širi. Ustanovil je Cerkev — božje kraljestvo na zemlji. Cerkev na bi predstavljala in živo ohranjala zavest, da tvorimo vsi skupaj skrivnostno telo, čigar glava je Kristus. S tem je poudarjena božja resnica, da ima vse človeštvo le en cilj. Zaradi tega ne smejo njegovi sestavni deli tako živeti ali se pa tako udejstvovati, da bi bilo to delovanje v škodo kakšnega drugega sestavnemu delu. Na to odredbo so vezani poedinci, narodi in države.

Sicer ne upošteva današnja družba te božje odredbe. Ni čudno. Njeni temelji niso namreč od Boga, ampak iz idej, ki so popolnoma nasprotni božji ideji. Zato uči nauk modernega človeštva, da so dovoljene krivice. Gre le za to, v kolikor je dotični, ki hoče krivico zadajati, tudi močan, da jo lahko zadaja. Zato je pa čisto naravno, da trpe zaradi takih nazorov in dejanj, ki so povzročena iz take miselnosti, v prvi vrsti mali ljudje in mali narodi. Trpljenje teh žrtev je veliko in utegnilo bi biti še hujše, če bi živeli v zavesti, da ni na svetu nobene sile, ki sočustvuje z njimi in jih brani.

Če govorimo o silah, ni potrebno, da bi slonela ta sila na vojaštvu in kanonih. Taka sila ni niti najmočnejša in najbolj trajna. Je nad to še višja, večja in močnejša sila. Sila idej. Sila, ki sloni na morali in večnih principih. In tako silo predstavlja krščanstvo, kaj bolj pa katoličanstvo, čigar viden izraz je v Cerkvi. Naj družba na videz še tako omalovažuje Cerkev kot največjo moralno silo, jo vendar priznava in jo mora priznati, kadar izreče svojo sodbo tudi o časnih zadevah družbe, narodov in držav.

Kakor je kapitalizem povzročil nered v gospodarstvu, tako tudi v vseh drugih družabnih odnosih. Kapitalizem je zasadil svojo razdiralno silo na korenine vseh tistih celic, ki dajejo jamstvo za naraven in srecen razvoj človeštva. Položil je kal razpadanja v družino in narode. V narode s tem, da je oprostil narodnost vseh naravnih in etičnih obveznosti in ga naslonil na imperijalizem. Imperijalizem in vse, kar je z njim v zvezi, je poganstvo; je popolno nasprotje z naukom Kristusove Cerkve. Zato je nujno potrebno, da ta vedno in pri vsaki priliki poudarja načela tega nauka. Zlasti morajo biti apostoli teh idej tisti, kateri so po besedah Gospoda sol zemlje. Učiti morajo in tudi v dejanju kazati, da je tudi ljubezen do naroda in do lastne države napačna, če ni v skladu s tem naukom.

Tako pa smo doživeli, da je služabnik božji — redovnik naznanil in povzročil konfinkacijo sobrata samo radi tega, ker je branil pravice božje v cerkvi in v narodu; samo radi tega, ker ni mogel in smel priznati načel paganskega nacionalizma in paganskega imperijalizma. Ni hotel in smel priznati načel satanovega kraljestva.

Sicer je pristojna cerkvena avtoriteta svojo upravno besedo že izrekla. Vendar

Velik zgodovinski dan

Danska zbornica je dne 11. marca t. l. odobrila zakonski načrt o razpustu danske armade in vojne mornarice. Armado bodo nadomestili z oddelki obmejnega orožništva in z malimi ladjami ribiške policije.

To je bil gotovo najkulturnejši čin na vsem kontinentu v zadnjih desetletjih. Saj ideja razorožitve ima gotovo za končni cilj isto, kar je sklenil danski parlament. Le s to izjemo, da manjka velesilam — te imajo namreč odločilno moč — tista velika moralna sila, ki je potrebna za tako dejanje. Razorožitev je mogoča namreč le na podlagi absolutne pravičnosti. Danes si pa predstavljajo veliki narodi, da so upravičeni za namišljeno svojo lastno veličino zatirati manjše narode. Velike države si lastijo pravico, da morajo zanje delati in jim ustvarjati bogastvo narodi, ki so v primeri s takozvano moderno kulturo na nižji stopnji od njih, skoraj gotovo pa stoji nad modernimi narodi, kar se tiče naravne kulture. Za taka dejanja nimajo prav nobene pravice, razen pravice sile, ki z njo morejo obvladovati podjarmljene narode.

Dokler bo tako, ne bodo imela razorožitvena posvetovanja zaželenega uspeha. Sedanja posvetovanja govore namreč le o tem, koliko število ladij in kako velike ladje naj bi imele države-pogodbence, ne razpravljajo pa o tem, na kakšen način in s katerimi sredstvi naj bi se izvedla popolna razorožitev.

Zakaj gospodarske krize in družabne napetosti?

Razni strokovnjaki preiskujejo vzroke vsem sedanjim družabnim in gospodarskim pojavom. Navajajo to in ono. Redki se pa poglobijo v bistvo. Tega pa morejo zajeti le iz življenja. Na razpolago imamo zanimive podatke o ekzistenčnih pogojih pridobitnih slojev v Nemčiji.

Iz teh podatkov sledi: V Nemčiji je nad 32.5 milijonov oseb, ki so navezane na dohodek svojega lastnega dela. Zasluzki so sledeči:

16 milijonov (torej polovico) zasluži mesečno izpod 100 mark;
6 milijonov do 125 mark mesečno;
7.5 milijonov do 200 mark mesečno;
29.5 milijonov pridobitnih oseb predstavlja torej armado revnih, razlaščenih, brez premoženja in brez doma. Ta armada ne uživa sadov svojega dela. Donosi dela pripadajo drugim. In to je nepošteno, kajti le delo ustvarja vrednote in le lastnina, ki izhaja iz poštenega dela, je pravična lastnina. (Papež Leon XIII.)

Dalje zasluži:
2.5 milijona od 200 do 500 mark mesečno;
0.5 milijona od 500 do 1500 mark mesečno.

Te bi lahko prištevali s rednim slojem. V sorazmerju z armado proletarcev le še prav mala plast.

pa ne more biti za nas katoličane ta zadeva že končana. Taka dejanja duhovnikov, povrh pa še redovnikov, ogrožajo in sicer zelo težko ogrožajo vernost ljudstva, med katerimi žive in še preko mej tega ljudstva. Že to je bilo čudno, da pridejo tuje rodni redovniki v samostane, iz katerih so izgnali redovnike, ki so bili sinovi svojega naroda. Če so prišli med slovensko ljudstvo, bi morali priti le kot misijonarji. Njihova naloga je bila, da bi blažili in celili razdejano, ki jih je povzročal režim. Nič takega. Ti redovniki ne oznanjajo Kristusa, ampak so v službi naj-

Zato ostajajo zaenkrat vsi ti problemi le načeti, pa ne dokončani problemi. Vzrok temu pa je tisti nesrečni egoizem, ki je ustvaril kapitalizem, ki je ustvaril tudi pretirani in krivični nacionalizem. Kakor povzroča kapitalizem v družbi delitev duhov v dva sovražna tabora, tako razkraj v zvezi s takim nacionalizmom države in narode. Pozabljajo na vsako višjo nalogo, njihov cilj je le zadostitev lastnemu stremljenju. Zato morajo biti oborožene do zob. Učenjaki in tehnika niso v službi človeštva, ampak v službi teh tajnih egoističnih sil in imajo nalogo, da iznajdejo čim uspešnejša sredstva za moritev ljudi in uničevanje splošnih dobrin.

Vedno se ponavlja v vseh časih in pri vseh narodih isto. Namreč, če noče biti pokorno človeštvo Bogu in njegovim zakonom, bo moralo trpeti največja gorja kot moderni suženj. Človeštvo ima dovolj dokazov, kje je temelj za pravo svobodo in demokracijo. Pa noče spoznati. Ko bi hotelo iti po poti naravnega in nadnaravnega zakona, bi bili vsi problemi rešeni v največji zadovoljnosti in srečo. Nastal bi namreč nov red, ki ne bi slonel na sili, ampak na ljubezni. Človeštvo bi bilo oproščeno velikih dajatev, poleg tega bi pa imelo dovolj sredstev na razpolago, da bi moglo ustvarjati kulturne in gospodarske dobrine na tak način in pod takimi pogoji, da bi bile v zadostni meri vsem dostopne.

Zaenkrat je tako srečna le Danska.

Tem pa sledi 106.340 ljudi, kateri predstavljajo tiste srečne sloje, za katere mora delati 29.5 milijonov proletariata. Teh 107.000 ima dohodke, katerih ne more pridobiti noben človek na podlagi poštenega dela. Dohodki teh se razdele:

77.000 ljudi od 1500 do 6000 mark mesečno;
18.000 ljudi od 3000 do 6000 mark mesečno;
5000 ljudi od 6000 do 15.000 mark mesečno;
5000 ljudi od 15.000 do 30.000 mark mesečno.

Natanko 1000 oseb pa »zasluži« mesečno od 30.000 do 40.000 mark in 340 oseb nad 40.000 mark (marka ima 13 Din).

Teh ca. 107.000 ljudi ima v Nemčiji pravzaprav vso oblast, gospodarsko in politično in tako izvajajo svoje gospodarstvo nad gospodarstvom, državo in družbo. Ta zgornja plast nosi odgovornost, da so se zrahljale zakonske vezi med delavstvom; da se more otroci v telesih mater in da je razdrta vsaka moralna. In končno tudi za to, da bazira največji del pridobitnih moči iz enega ekstrema v drugega. In končno nosijo odgovornost na stalni notranji napetosti, ki utegne vsak čas izbruhniti v požar v tej ali oni obliki. — Tako sliko nudijo skoraj gotovo tudi druge velike države.

ogabnejšega šovinizma. Delajo, kakor služabniki satanovega kraljestva. Ni čudno, da je ljudstvo zbegano. Ni čudno, da vplivajo taki pojavi na vse mlače in jačajo val, ki gre skozi celo Evropo za tem, da bi izstopilo čim več ljudi iz katol. cerkve.

Zelo nevarno je pa tako postopanje tudi radi tega, ker trpi Sv. stolica sama. Nasprotniki namreč vse take pojave spretno izrabljajo in trdijo, da se vse to dela ob popolni pasivnosti vatikana kot zavezniška sedanega režima v Italiji. Kaj bo, če pridobiva taka miselnost stalno tal med ljudstvi?

Mahinacije

Kapitalisti se dobro zavedajo, da tvorijo napram delavstvu veliko manjšino. Zavedajo se tudi tega, da bi morali veliko dosedanjih prednosti odstopiti delavstvu, če bi isto bilo v položaju, da nastopa strnjeno in skupno. Iz tega razloga so proti zakonom in institucijam, ki že po svoji naravi vzgojno vplivajo na miselnost delavstva, da spada skupaj v en delavski razred in da mora vse zadeve, ki se tičejo celotnega delavskega stanu, reševati vse delavstvo kot celota.

Vsa socialna zakonodaja v naši državi se usmerjuje v skupnost. Zlasti Delavske zbornice so viden kažipot k skupnosti. Zastopniki kapitala gredo za tem, da bi vse to uničili. Ko so menili, da je prišel čas za splošno revizijo obstoječe socialno-politične zakonodaje, so takoj prišli s predlogi, da se morajo odtegniti območju zakona o zaščiti delavcev vsi tisti poklici, ki tvorijo kader industrijskega delavstva. Za te naj bi se izdala posebna zaščitna zakonodaja. Namen je dovolj jasen. Oslabiti akcijsko silo delavstva.

Ko so stalne krize prisilile vse dose-danje nasprotnike, da so pričeli nastopati za to, da bi se izvedlo zavarovanje rudarjev za slučaj brezposelnosti, so se takoj javili podjetniki, češ da so pripravljeni nekaj prispevati v ta namen, toda le pod pogojem, da bo to zavarovanje ločeno od splošnega zavarovanja. Kakor da mi zakona, ki že določa, koliko morajo podjetniki prispevati.

Z največjo besnostjo so se pa vrgli na to, da bi dosegli, da se osnuje za rudarje posebna rudarska zbornica. Rudarje hočejo na ta način odtrgati od ostalega delavstva, da bi bili še bolj brez moči in še bolj prepuščeni podjetniku, kakor so sedaj. Vsem rudarjem je znano, kolike in kako težke boje bijejo za rudarski zakon. Uspehi so še sedaj dvomljivi, ko vodijo celo akcijo Delavske zbornice in katerim so na razpolago vse delavske organizacije z vsemi materijelnimi in moralnimi sredstvi. Kaj bi šele bilo, ko bi morali stati v teh težkih postojankah sami! Oslabiti pa hočejo rudarje še z drugega stališča. Če ne varajo znamenja, se pripravljajo vsi rudarski podjetniki, da podvzamejo občutne redukcije ne le, kar se tiče števil delavcev, ampak tudi z ozirom na plače. Sicer se čutijo zelo močne, vendar pa zahteva že previdnost, da je stranka, katero hočejo potolči, čim slabotnejša in čim manj odporna.

Akcija rudarskih podjetnikov pa ne tiče le rudarjev, ampak vsega delavstva. Načrt je namreč zelo premeten. Dobro se zavedajo tega: Zaenkrat naj bi dobili svoje zbornice rudarji, ob prihodnji priliki kakšen drug poklic itd. Dokler ne bi bila združena skupna delavska stavba. Sicer ideje, če je življenja sposobna, ni mogoče uničiti. Toda to, kar je bilo zgrajeno z velikim trdom in žrtvami tekom desetletij, bi bilo uničeno. Delavstvo bi moralo pričeti graditi znova. In že to bi bil velik uspeh za podjetnike.

Nadvse žalostno pa je, da so med rudarji samimi ljudje, ki so v zvezi s podjetniki in izrazitimi nasprotniki vseh rudarskih zahtev. Te janičarje pošiljajo v boj zoper interese rudarjev. Veliko tužnih poglavič je že bilo med rudarji. Najtužnejši pojav je pač slednji. Lastna kri se bori zoper lastno kri. Sicer so ti uskoki brez zaslombe med delavstvom, vendar pa je žalostno že tako dejstvo.

Vse to pa dokazuje, kako pravilno je naše stališče, ko poudarjamo, da more imeti popoln uspeh le tisto delavsko gibanje, ki ustvarja požrtvovalne in globoke značaje. Le taki značaji morejo v celoti doumeti, kaj je to: Delavska skupnost.

Jugoslovanska strokovna zveza

Viničarski vestnik

Hočemo le svoj časopis.

Zraven vsega drugega je v vsaki strokovni organizaciji najpomembnejši lasten časopis. Organizacija brez časopisa je kakor človek brez glasu. Po svojem časopisu je najlepša možnost držanja medsebojnih tesnejših vezi med članstvom in skupinami. V takih prilikah je časopis kot vodni govornik, ki vzpodbuja in opominja; je kot voditelj, ki kaže naprej v bodočnost; je tolažnik in učitelj. Zraven vsega tega pa, kakor je naša »Delavska Pravica«, mora biti tudi vsak katoliški časopis oznanitelj, propovednik in zaščitnik prave krščanske resnice in pravice za vse uboge, trpeče, zatirane in izkoriščane. Kakor ne pozna krščanstvo, kakršnega so učili apostoli in ga še danes oznanjuje evangelij, nobenega kompromisa ali pobratimstva z lažjo in krivico in sebičnostjo, tako čisto stališče bi moral zavzemati v javnosti, sploh ves katoliški tisk. Tega stališča ne moremo naši »Delavski Pravici« najmanj oporekati in ravno viničarji moremo podčrtati, da nobeden naš katoliški časopis ni toliko žrtvoval za nas viničarje, kakor »Delavska Pravica«. Naši članki, katere smo poslali tudi drugim našim časopisom, pri njihovih uredništvih navadno niso našli razumevanja, zato so v večini tudi bili vrženi v uredniški koš. Bolj važno je menda, če se danes piše o Indijancih, o kitajskih gledališčih, o džungli in kačah klepotičah, kakor pa o naših domačih in tako nujnih socialnih vprašanjih, bodisi, da je to potem tudi o viničarjih ali kmetiskemu delavstvu itd. Ne razumemo, da se je sploh še danes mogoče komu upirati napram razmeram in krivicam, ki naravnost vsakega že bodejo v oči. Vemo, da se hoče tako vzdržati krilatica »kompromis in solidarizem«; vemo pa tudi, da je to napačno in celo nekrščansko povsod tam, kjer se krivica ne bi smela povedati v obraz zato, ker obstoji bojazen, da bi koga zbadla v oči in bi naročeno takemu časopisu odpovedal, ker bi se potem nikakor ne skladalo z interesi časopisnega »kšfta«. Dokler pa bode naša javnost nasičena le z bajkami in pravljicami, in se javno mnenje, predvsem pa katoliško ne bo dovolj zanimalo po svojem časopisu za kriče socialne probleme delavca, bodisi na deželi, bodisi v mestu, dokler nimamo mi proletarci za čep prav se imenujemo krščanski socialisti, pričakovati skorajšnjih uspehov in ugleditev socialnih krivic po krščanskem družabnem redu.

Naša »Strokovna zveza viničarjev« postaja čimdalje večja in močnejša. Zato se čuti tem večja potreba po časopisu. Skušali smo si temu delno odproči, pa smo bili razočarani, zato smo sklenili, da naj s 1. aprilom t. l. tedensko prihaja »Delavska Pravica« v naše domove. Zdaj pa tudi vsem naj velja zvestoba. Kdor je bil vedno za nas, bodimo tudi mi za njega. Kdor je tedaj za nas, je potem tudi naš. To je tedaj naša »Delavska Pravica«. Zato storimo vsi, ki v našem strokovnem krščansko socialističnem pokretu delujemo, da v našo organizacijo pridobimo prav vsakega viničarja in prijatelja. Časopis se plača s članarino in nimate z njim nobenih posebnih izdatkov. Tiste tovariše, ki so že dosedaj dopisovali v naš list, pa prosimo, da odslej dopisujejo več in redno tedensko. S tem bo postala »Delavska Pravica« bolj privlačna za vsakega in tako bomo po lastnih prizadevanjih in žrtvah pripomogli, da bode naš list v javnosti ravno tako poznan, kakor vsak drug časopis. Koliko pa bo poznan naš časopis, toliko bomo poznani in upoštevani tudi mi in ravno v tem je naša zmaga in rešitev. Čakati, da bodo drugi časopisi razpravljali o viničarskem vprašanju tako, kakor pravzaprav je, je brez uspešno. Mi moramo sami vzeti v roke silo tiska in z njim govoriti javnosti. To ravno hočemo! Za drobtinice nikomur uklanjati se več ne moremo, ineti moramo svoje ognjišče, ker le tedaj bomo govorili svobodno besedo resnice in pravice v obrambo delavskih slojev.

Našim članom. Letos je zelo težko radi plačevanja članarine, ker je zima držala skoraj predolgo. Sedaj pa, ko se odpre delo in nekaj zaslužka, se vzporedno javlja tudi nebroj raznih potrebščin. Radi točnosti in reda v poslovanju organizacije prosimo vsakega člana, ki še dolguje morda za več mesecev članarino, naj se potrudi isto čimprej poravnati. Tedensko »Delavsko Pravico« bomo naročali le redno plačujočim članom, z izjemo tudi takim, katere poznamo, da so bili vedno redni, pa so morda letos nekoliko zaostali. Toliko v upoštevanje.

Letaki. Kdor ima moč, more doprinesti uspehu. Naša »Strokovna zveza viničarjev« bo zmagovala le tedaj povsod za pravično stvar svojih članov, ako bo močna, to je, da bodo veljani vsi viničarji ali vsaj v pretežni večini. V ta namen smo poslali vsem skupinam letake, da jih razdelite neorganiziranim. Zaupniki in odborniki! Pojdite na delo za nove člane in s pomočjo teh letakov povzdignite število članstva svojih skupin. Storiteli boste čast sebi in celi organizaciji.

Podporni sklad. Nekateri člani se prijavljajo za podporo, pa dolgujejo kar po cele tri mesece že članarino. V izjemnih slučajih, ko vidimo, da je radi zime težki položaj, smo in tu in tam komu spregledali dolg in nakazali podporo. Sedaj pa, ko se delo odpre, več tega ne moremo storiti in le samo zanesljivim dolgoletnim članom še damo podporo kljub temu, če morda dolgujejo za en mesec članarino. To pa zato, ker ne vemo, če bo dotični hotel sploh poravnati, kar je dolžan in to bi bilo v škodo vsem, ki svoje obveznosti vršimo redno.

Posmrtni sklad. Torej da bo vsem dovolj jasno, še to pojasnilo. Ko se izpolni pristojnica, ni treba plačati, ampak pozneje, ko načelstvo zveze pošlje vsakemu položnico, ki jo sprejme njegov zaupnik. Članarina se v posmrtni sklad ne bo pobirala meseč-

no ali letno, ampak le tedaj, kadar bo kdo umrl v organizaciji. Prvič se plača za tri slučaje naprej, potem pa vedno samo za posameznika.

Sv. Miklavž pri Ormožu. Kakor vsako leto smo tudi letos praznovali god našega patrona sv. Jožefa. Poseben izraz temu praznovanju je bil popoldanski sestanek v društveni dvorani, katere je bila napolnjena vseprek s članstvom organizacije. O pomenu praznika in delavskega patrona sv. Jožefa, predvsem z ozirom na kršč. soc. pokret med viničarji, je imel stvaren referat tov. Kosič. Temu je sledilo sklopično predavanje »O grozolah svetovne vojne«. — Na cvetno nedeljo dne 20. marca po večernicah bo občni zbor strokovne skupine, ki bo tudi združen s sklopičnim predavanjem. Tovariši, člani, da ne izostane prav nobeden. Vrši se v isti dvorani.

SV. PETER PRI MARIBORU.

Po dolgem molku se tudi mi iz naše skupine oglasimo, da ne bi tovariši drugih skupin mislili, da smo zaspanci. Čast bodi predvsem tistim tovarišem, ki se prav od ustanovitve skupine drže zavedno, trdno in neustrašeno organizacije in načel krščanskega socializma. Skoraj vsaka družina v naši skupini je tudi že bila deležna podpore, bodisi bolniške, tu in tam tudi celo posmrtninske. Pri tem nastane vprašanje, kdo bi viničarjem v tistih slučajih pomagal, če organizacije ne bi imeli. Nikdo! Zatorej vsaka viničarska družina mora v »Strokovno zvezo viničarjev«!

Začeli bomo spet z napornim in trpljenjema polnim delom v vinogradih. Veselo in zadovoljnost polno bi bilo viničarjevo delo, ko bi vedel, da bo njegov trud tudi pošteno in pravično plačan. Šaj velja o viničarjih staro povelje: »V trsovi senci se rodi, živi in umre.« Res tako je in ponosni smo na svojo stanovsko tradicijo. Toda premnogi vinogradniki ravnajo z viničarji ravno nasprotno, kakor zaslužijo. Dajejo jim sramotno nizko plačo. Zdaj se celo sliši govorica, da ne morejo kmetje radi viničarskih plač gospodariti. Ne razumemo tega, kdaj bodo potem taki kmetje mogli gospodariti, če že ne morejo sedaj, ko jim viničarski delavci takorekoč skoraj zastoj obdelujejo njihove »grunte«. Kmetje računajo, koliko jih vse stane. Tudi nas viničarje stane orodje, če hočemo vinograde obdelovati, n. pr. škarje za rez 20 do 59 Din, kramp za kop 25 do 45 Din, motika 20 do 30 Din, to je približno 100 Din za posameznega delavca. Zdaj pa je treba pri plači 2—3 Din dnevno računati, da mora vsak delavec okrog 30 do 40 dni v letu delati za samo orodje. Kje pa je potem drugo.

Zarja upanja nam vstaja po prizadevanju naše strokovne organizacije, katere nam je priborila viničarski red in je že premnogim pridobila nazaj zgubljeno pravico. Povsod so jih zavrnili, le pri organizaciji so se odprla vrata. Da bo pa po zarji upanja napočil tudi solnični dan pravičnosti in krščanskega družabnega reda, moramo zato pa vsi viničarji biti organizirani. Zatorej, tovariši viničarji, hajdimo složno na plan, da prej sloge in bratstva vstane nam dan! — Viničar.

Kovinarji

Krščanska strokovna internacionala kovinarjev in današnji gospodarski položaj.

Dne 10. t. m. so zborovale krščanske strokovne organizacije kovinarjev Belgije, Nemčije, Francije in Luxemburga o sedanjih gospodarskih in socialnih vprašanjih delavstva težke industrije, ki postajajo iz dneva v dan neznošnejše.

Gospodarska kriza je najbolj občutna zadelo delavstvo v kovinski t. j. težki industriji. Ogromna brezposelnost in skrajšanje delovnega časa sta se prav posebno zadelo Nemčijo. Poleg tega se položaj še bolj zaostre zaradi težav, ki jih delavstvu povzročajo številni podjetniki, hoteč vsi pezo tega bremena zvaliti na ramena delavskih množic. Predvsem so na delu z motivacijo, da naj se znižajo delavske plače, kakor tudi okrnejo ostale socialne pridobitve zadnjega časa. Ugotovilo se je, da posebno podjetniki težke kovinske industrije posameznih dežel izrabljajo izredno težak položaj kovinarjev, hoteč se z njim okoristiti, izigravajo delavske plače ter ustvarjajo umazano konkurenco eden proti drugemu v škodo delavstva.

Voditelj konference, drugi predsednik krščanske strokovne internacionala kovinarjev iz Nemčije, tov. Karel Schmitz, je naglašal v svojem poročilu, da so krščanske strokovne organizacije pripravljene na vsak način preprečiti nakane in skušajo s svojim delom lajšati sedanjí gospodarski položaj. Gotovo je, da nam težave, ki jih preživlja industrija, niso neznane. Toda kovinarji zahtevamo, da naj nosijo te težave sorazmerno vsi in ne samo delavstvo, kakor se to v zadnjem času prakticira posebno v Nemčiji. Pot iz krize se ne bo našla v boju eden proti drugemu, marveč v sporazumu in skupnem sodelovanju vseh zainteresiranih činiteljev, med katerimi je posebno važen delavec, ki se pa danes najmanj upošteva.

Proti samovoljnosti in socialni reakciji velja, da ostanejo osnovne človečanske pravice neokrnjene in življenje delavčeve družine kar najbolj ohranjeno pred takimi poizkusi.

Delavski in finančni minister Luxemburga, g. Dupont, je posetil konferenco in izjavil, da ga izredno veseli, ker se vrši tako važna konferenca v Luxemburgu. Ob tej priliki je izrazil željo, da bi delo v krščanskih strokovnih organizacijah kovinarjev prineslo čim več sadov k rešitvi težkega položaja kovinarskega delavstva.

Tako konferenca v Luksemburgu! Ali je pri nas kaj drugače? Vso krizo, ki jo preživlja naša kovinska industrija, nosi po veliki večini delavstvo. Mnogo tovarn je re-

duciralo polovico svojega delavstva, ostalemu se pa stalno znižavajo plače. Tudi pri nas je delavec prvi, ki mora najbolj občutiti to gorje, raznim gospodom upravnim svetnikom se pa gotovo radi tega ne znižajo visoke dividende in taktijeme.

Ali so v resnici tako padle cene živilih? Ali smo res samo delavci tisti, kateri moramo s svojimi žulji rešiti naše skrahirano kapitalistično gospodarstvo. Pot neizprosne konkurence in prisilne racionalizacije mora voditi do poloma.

Guštanj. Članstvu Strokovne skupine kovinarjev v Guštanju sporočamo, da se bo vršil redni letni občni zbor naše skupine v nedeljo 29. t. m. ob 9 dopoldne v prostorih gostilne Cvitanic z običajnim dnevnim redom.

Z ozirom na to, da stojimo kovinarji radi odpovedi kolektivne pogodbe s strani jeklarne pred borbo za novo kolektivno pogodbo, je občni zbor za nas še tem važnejšega pomena. Na občnem zboru bo poročal tudi strokovni tajnik kovinarjev iz Ljubljane. Udeležite se občnega zbora vsi in točno.

Lesno delavstvo.

Prevalje. Vsemu članstvu naše strokovne skupine sporočamo, da se bo vršil v nedeljo 29. t. m. ob 3 popoldne na fari letni redni občni zbor z običajnim dnevnim redom. Dolžnost članstva je, da se občnega zbora sigurno udeleži. Vabimo pa tudi prijatelje našega pokreta, da se občnega zbora udeleže in da spoznajo delo in cilje strokovne organizacije. Poročal bo tudi zastopnik centrale iz Ljubljane o važnih zadevah današnjega časa.

Rudarji.

Hrastnik. V nedeljo se je vršil redni občni zbor strokovne skupine rudarjev v Hrastniku. Centralo je zastopal tov. Križnik Filip iz Trbovelj, ki je poročal o akciji in ustanovitvi posmrtninskega fonda za rudarje. Tov. Jernej Volavšek je poročal o anketi, ki jo je sklicala delavska zbornica v Trbovljah, da se osnuje fond za rudarsko brezposelnost. V novi odbor so bili izvoljeni stari nekdanji borci, od katerih moremo pričakovati, da bodo znali v našem revirju vpostaviti močan pokret kršč. socialnega delavstva. Seveda je dolžnost vsakega poedinega člana, da pomaga novemu odboru. Kajti le v skupnosti dela se bo dalo marsikaj dobrega in potrebnega storiti za rudarsko delavstvo.

Kočevje. Z ozirom na to, da se za 15. t. m. napovedani občni zbor naše strokovne skupine rudarjev, tekstilnih in drugih delavcev radi tehničnih zaprek ni mogel vršiti, sporočamo članstvu, da se vrši občni zbor dne 29. t. m. ob pol 11 dopoldne v pivovarni. Poleg običajnega dnevnega reda bomo na občnem zboru razpravljali o aktualnih za delavstvo važnih vprašanjih. Poročal bo tudi zastopnik Delavske zbornice o rudarski krizi in ukrepih od strani Delavske zbornice v tem pogledu. Naj se vse delavstvo zaveda velike važnosti tega občnega zbora in naj se ga v polnem številu udeleži.

Hudajama. Kakor pri ostalih rudnikih, tako se je tudi pri nas z rudniškimi vozički prevlačal deputatni premož na določen prostor, da so ga imeli delavci bližje voziti ali pa so ga znosili. Zaradi velikega snega v februarju je nekaterim bilo otežkočeno premož pravočasno spraviti domov ter tako sprazniti vozičke. Tako je bil koncem februarja od obratnega vodstva izdan razglas, da se mora deputatni premož v 48 urah odstraniti iz vozičkov. Dva dni po istem razglasu je bil izdan od ravnateljstva razglas, da se ustavi prevažanje deputatnega premoža. Na željo prizadetih rudarjev sta dne 7. t. m. dva delegata v omenjeni zadevi intervenirala pri g. ravnatelju ter je bila stvar urejena tako, da se premož zopet prevaža kakor poprej. G. ravnatelj je naročil nameščencu g. H., da naredi razglas za obrat. Toda glejte, koliko dni je rabil ta razglas, da pride do obrata. Razglašen je bil točno 16. t. m. Ne bi tega napisali. Vendar je dobro, da vemo, da so tu nameščenci, ki imajo veselje in hite z razglasi, ki so v škodo rudarjev, namenoma pa zavlačujejo one razglase, ki bi rudarjem bili v korist.

Poznali smo nameščence, ki so imeli peklenko veselje delavcem kakorkoli škodovati. A nad njimi se je spopolnilo: Kdor drugim jamo koplje, sam v njo pade. Ali menite, da v bodoče ta rek ne bo imel več moči?

Razno

Maribor. V nedeljo 15. marca se je vršil obč. zbor skupine delavcev in nameščencev ob precej lepi udeležbi. Otvoril in vodil ga je tov. Bauman. Ker je opravljala ekspozitura J. S. Z. v Mariboru tajniške in blagajniške posle skupine, je podal poročilo tov. Mastinšek, ki je pozdravil tudi obč. zbor v imenu ekspoziture in mu želel čim več uspehov. Iz poročil je razvidno, da je skupina res delala, kolikor je bilo v njeni moči. Vso njeno delo je bilo usmerjeno v tem, da strokovno in kulturno dvigne delavstvo. To se ji je sicer delno posrečilo, vendar radi morebitnih ovir, katerih delavstvo redko kdaj razume, omaga v borbi, in ni popolnih uspehov. V odbor je bilo predlaganih nekaj novih tovarišev, ki nam dajejo jamstvo, da se bode skupina še bolj dvignila. Pri slučajnostih se je razpravljalo o lastnem časopisu.

Občni zbor mariborske ekspoziture.

V nedeljo 22. marca se je vršil redni letni občni zbor mariborske ekspoziture. Iz posameznih poročil je bilo razvidno, da je odbor v kolikor je bilo v teh težkih razmerah mogoče, vršil svojo dolžnost. Vse delo je bilo po večini osredotočeno na intervencije in prošnje za brezposelne podpore, kar znači, da je industrijska kriza in brezposelnost v Mariboru zelo občutna. Velika napaka je pri delavstvu v tem, da se oklepa in išče organizacijo šele tedaj, ko je vržen na cesto in je brez vsakih sredstev. Delavci bi se morali zavedati, da je moč organizacije v tem, ako so delavci stalno

organizirani in ne samo tedaj, kadar jih k temu prisilijo slabe razmere. Vse to da misliti, da naše delavstvo vkljub težkemu položaju še ni prišlo do tega, kako in na kakšen način bi moralo sodelovati pri reševanju današnjih problemov.

Kot zastopnik centrale se je občnega zbora udeležil tov. tajnik Rozman. V kratkih besedah je orisal današnji položaj ter poudarjal, da je bolj kot kdaj prej potreba graditi močne strokovne organizacije in vzgajati borbene strokovne delavce.

Občni zbor je dal staremu odboru abso-lutorij in se zahvalil posameznim odbornikom za delo, ki so ga vršili tekom leta. Nato se je izvolil novi odbor, v katerem so bili izvoljeni člani, kateri nam dajejo dovolj garancije, da bo delo v ekspozituri uspevalo v porast kršč. soc. pokreta v Mariboru.

Prvi medstrokovni odbor JSZ.

Vrhnika, 23. marca.

Usnarji, lesni delavci in opekarški delavci. Po tem vrstnem redu so se ustanovljale pri nas strokovne skupine, vsaka eno leto pozneje. Da se tem strokovnim skupinam dobi tudi nek krajevni skupni forum, je bilo treba ustanoviti medstrokovni odbor, kar smo izvršili v nedeljo, 22. marca na skupnem sestanku članstva vseh treh skupin. Zadovoljiva udeležba članstva je pa tudi pokazala, da je resna potreba vrhovnega foruma vseh krščanskih socialističnih organizacij.

Sestanek je otvoril predsednik skupine usnarjev tov. Jože Modrijan, ki je tudi pojasnjeval določbe tezačnega predloženega poslovnika, ki določa delo, namen in naloge medstrokovnega odbora. V odbor so bili izvoljeni zastopniki vseh treh skupin in sicer od vsake skupine dva zastopnika. Prva naloga odbora bo, da prouči možnost ustanovitve tako potrebnega podpornega fonda za podporo brezposelnih članov. Če pogledamo položaj, ki je nastal preteklo zimo pri nas, vidimo, da je res treba nekaj ukreniti v pomoč brezposelnim. Ob tej priliki pripominjamo, da je potrebna podpora tudi od javnih ustanov in, če ima kaka taka javna ustanova vezane svoje izdatke na svoj proračun, naj vsako leto tudi v njem določi primerno vsoto. Merodajni faktorji naj tega ne pozabijo in ob svojem času pokažejo razumevanje za težko življenje proletariata.

Sestanek je pozdravil v imenu Jugoslovanske strokovne zveze njen načelnik tov. Srečko Zumer, ki nam je v svojem govoru pokazal pot za naše bodoče delo, obenem pa razložil upravičeno borbo JSZ vsa leta, ki se je borila za samostojno strokovno organizacijo, prosto vsakega vpliva od katerikoli strani. Pozival je tovariše, naj vztrajajo v boju za delavske pravice in utrdijo svojo organizacijo po številu članstva, nič manj za razumevanje skupnosti. Po izvajanjih načelnika JSZ se je vršil še razgovor o vseh preostalih vprašanjih, ki zanimajo delavstvo.

Po končanem sestanku se je takoj novoizvoljeni odbor konstituiral in izvolil za predsednika tov. Lukana Andreja. Tovariši! Vrhovni forum je ustanovljen. Delajmo vsi na to, da se naše gibanje širi. Našo idejo mora spoznati vsak delavec, pa tudi tisti, ki so dolžni po svojem svetovnem naziranju delovati za pravico revnih in izžemanih. Zavedajmo se pa tudi tega, da bomo uspeli in zmagali le takrat, če bomo vztrajni, neustrašeni in požrtvovalni.

Se to: Agitacija za naš list »Delavska Pravica« je prinesla zaželen uspeh in se dobi tudi v javnih lokalih. Delavci! Zahtevajmo v vsakem javnem lokalu naš časopis in kjer se lista branijo, se morajo zavedati, da se branijo tudi nas.

Zadružništvo

Občni zbor Gradbene zadruge Delavski dom, r. z. z. o. z. v Ljubljani

se bo vršil v petek 10. aprila 1931 ob pol 8 zvečer v prostorih Jugoslovanske strokovne zveze v Ljubljani, Miklošičeva 22, I. (Delavska zbornica).

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika prejšnjega občnega zbora.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Poročilo o reviziji.
5. Odobritev računskega zaključka za leto 1930.
6. Volitev načelstva in nadzorstva.
7. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ne bil sklepčen, se bo vršil čez pol ure nov občni zbor z istim dnevnim redom, ki bo sklepal veljavno ob vsaki udeležbi.

Odbor.

Krekova mladina

Dopisovanje. Pri nekaterih družinah se premalo zavedajo, kolikega pomena je dopisovanje. Vsako stvar sporočite, tudi najmanjšo. V tem se bomo najlažje spoznali in bomo vedeli tudi za Vaše težave itd. O vsaki prireditvi, katero boste imeli, pošljite poročilo — da objavimo v »Ognju« ali »Del. Pravici«.

Družinski sestanki. Vse premalo gledajo naše družine na to, da ljudje spoznajo našo organizacijo. V to so primerni družinski večeri. Povabite starše, znance, prijatelje na sestanek. Sestanek naj ne bo mrtev: deklamacija, petje, kratek govor in nekaj šaljivih prizorov. Vstopnine nobene ali kvečjemu zelo majhno. Ako je krajevno mogoče, nudite gostom čaj in pecivo. Opojnih pijač ni treba, kjer sicer taki večeri izgube družinski značaj; ljudje napravijo več denarja in drugič ne pridejo radi. Takih večerov lahko priredite več (na 14 dni).

Borci so sestavni del Krekove mladine. Borčevski sistem je sredstvo zaposlenosti celotnega sistema Krekove mladine. Borci so

Skrb za naše izseleništvo

torej Krekovci, Krekovke, ki imajo svoj način dela in vzgoje, cilj pa nam je enoten, skupen. Zato glejte, da jih povsod ustanovite. Centrala Vam bo radi volje šla na roko. Mladino moramo imeti mi. Tako bomo fundirali celotno organizacijo, celotni pokret.

Borci, ki so stari nad 18 let, postanejo člani-ke Krekove mladine z vsemi pravici in dolžnostmi. Borčevske enote morajo seveda poročati Centrali Krekovih družin o vsem, kar jim Centrala direktno naroči, v ostalem pa se obračajo seveda na Vrhovni stan Borcev in Stražark.

To menjamo radi jasnosti in radi skupnosti. Delitev Krekove mladine na Krekovce, Krekovke in Borce je predvsem vzgojnega principa in radi delitve dela, ne pa radi česa drugega.

Ponovno Vas opozarjamo, da okrožnico preberete na sestankih vsem članom-icam. Ker le tedaj in tako morejo roditi sad, ki naj bi ga rodile.

Odbori niso država v državi, organizacija v organizaciji ampak so le izvršilci celote, nosilci dolžnosti. Te dolžnosti je pa treba izvrševati. Vsi se moramo zavedati, da je odgovornost na nas velika. Pisite Centrali večkrat, kritizirajte, kar Vam ni prav. Skupno delajmo, skupno se izpopolnjujmo.

Samostojnost, skupnost, delo!

»Ogenj«. Izšla je 3. številka. »Ognja« in pri naša sledečo vsebino: Kranjec Miško priobčuje tretje poglavje svoje povesti Hiša št. 17 — Sledi pesem »Kopljemo v sredo zemlje« — P. K. priobčuje lep članek Mati — Sledi še članki: Dve poti — O dveh strankah — in Mimogrede. K. T. priobčuje nadaljevanje svojega članka »Človek v zgodovini«. D. L. ima to pot svoj prispevek z naslovom »Slepa deklica«. Urednik piše o Delavskih gledališčih. V Borčevskem kotu piše Amand o vzgoji borcev. Sledi dopisi družin Trbovlje, Lesce, Jesenice, Ljubljana, Ljubljana—Sv. Jakob, dalje sporočila Centrala in na platnicah še zanimive beležke.

»Ogenj« vsem delavcem toplo priporočamo. Naroča se pri upravi v Ljubljani Delavska zbornica in stane za pol leta Din 16.—, celo leto Din 32.— Dobe se tudi še 1. in 2. številka. Za naročnino zadostuje dopisnica, na kateri je treba navesti točen naslov. Za poravnavo naročnine priložimo položnico.

St. Peter, V nedeljo 27. in 28. marca 1931. ob 8. uri zvečer priredi Krekova družina sv. Peter, Ljubljana za vse člane — članice duhovne vaje v stranski kapeli cerkve sv. Jožefa.

V gori navedenem času in prostoru nam bo govoril preč. g. prof. Ante Kordin. Skupno sv. obhajilo se bo vršilo istotam dne 29. marca 1931. ob 7. uri zjutraj.

Obiskovanje duhovnih vaj, velikonočna sv. spoved in skupno sv. obhajilo je za vsakega člana, članico obvezno. Izgovori ali oprostitve se ne bodo upoštevali.

Savene Franjo, l. r. Burkelt Alojz, l. r. tajnik. predsednik.

Hudajama. Krekova družina priredi v nedeljo 29. marca t. l. ob 3. pop. v nadžupnijski dvorani v Laškem javno akademijo s sledečim sporedom: Pozdravni govor, L. N. Tolstoj; Kjer ljubezen, tam Bog!; Recitacije in deklamacije. Nastop fantovskega okleta. Vstopnina: Sedež 6 Din, stojšče 4 Din. Vabimo vse prijatelje, da posejijo to akademijo.

Vrhnika. Naša družina ima redne tedenske sestanke vsak četrtek zvečer, na katerih obravnavamo predavanja od Centrale in tudi Krekov Socializem smo že precej pregledali. Razpoloženje fantov je razveseljivo. Skrbimo tudi za skioptična predavanja, katera so namenjena tudi drugim in je pri njih lepa udeležba. V kratkem priredimo izlet v spomladansko naravo. Živili!

Feše:

„Da se resnica prav spozna ...“

(Trije članki »Manchester Guardian«.)

Čuda se gode po svetu in malo jih je, ki jih verjamejo. Da bomo dosledni in si bomo na jasnem: mi krščanski socialisti, ki priznavamo v celoti Marxov gospodarski program, presojamo vse življenje s tega vidika. Marxov filozofski materialistični nazor dalje odklanjamo v celoti ter presojamo versko in kulturno življenje s stališča Kristusovega evangelija. Če ljudje dejansko žive svoje krščanstvo, če molijo, pa tudi pošteno delajo in si s svojimi rokami služijo kruh in ne žive na račun bližnjega, bo tudi gospodarsko in politično življenje urejeno. Če pa le poslušajo in uče, pa ne spolnijo vsega, kar uči Gospod, se vsi ti grehu nad njimi maščujejo že na tem svetu in le s krvjo in žrtvami morejo te grehe popraviti. In prvo pri tem je zavest krivde.

Gospod pravi »Proč od mene, kateri delate krivice!« Mt 7, 23, dalje »Vsak pa, kdor posluša moje besede in jih ne izpolnjuje, bo podoben nesposobnemu možu, ki si je hišo postavil na pesek. In vtila se je ploha in pridrli so nalivi in privršali so vetrovi ter butnili v ono hišo: in padla je in njena podrtija je bila velika«, Mt 7, 26—17.

Ma presojamo Rusijo brez nervoznosti

1 »Ogenj«, IV, 13.

V zadnji številki »Pravice« ste priobčili članek »Naši izseljenci in Francija«, ki je gotovo zelo umesten in časa primeren in ki odkriva našo globoko rano, ki je zelo boleča, pa tudi za nas vse sramotna. Da, prav pravite, da »družba sv. Rafaela ne najde v naši javnosti dovolj razumevanja in vpoštevanja za svoje... delo«. In kako pa naj najde, ko pa ni pri nas niti razumevanja, niti srca, niti časa, niti denarja za izseljence. Zato res z vami nihče ne more »pohvaliti ne nareda kot takega, niti drugih faktorjev.« in ker »se tudi privatno stori za izseljence vse premalo,« ali toliko kot nič.

In to je skoraj nerazumljivo, kako je to mogoče.

Skoraj četrtino svojega naroda imamo v tujini. Tisoči pa še sedaj hite vsako leto v tujino za ljubim kruhom. In to niso morda kakšni tuji, tudi ne morda kakšni nezahvalni element, katerega smo veseli, da se ga iznebimo. Ne! To so naše najbolj krepke, zdrave in produktivne moči, to so zvečine naši najbolj zdravi in krepki slovenski fantje in močje, v najlepših letih, vsaj drugih niti ne vzamejo. Zene jih v tujino deloma revščina, deloma želja po boljših zaslužkih, deloma pa tudi naša izseljeniška bolezen, ko je naš preprosti človek začel sanjati, da ga sreča čaka samo v tujini. Poleg tega so to tudi sami preprosti in neizkušeni mladi ljudje, ki si vsaj prva leta v tujini sami ne morejo ničesar pomagati, niti ne varovati, ampak morajo pustiti, da jim kapital tujih držav izteka njih delavne sile do skrajnosti, se ž njimi okorišča in jih izkorišča in izžema, potem pa, kakor očeto limono spodi domov, od koder so prišli.

Kot narod in kot zasebniki tudi pozabljamo, da so to samo naše pridne čebelice, ki hite v tujino po »med« boljšega zaslužka in da velik del teh žuljev itak pride vsaj prva leta nazaj v domovino kot podpora družinam, za plačevanje dolgov na posestvih in kmetijah, ali pa ga po nekoliko letih garanja v tujini sami prinese domov. Kot narod in kot posamezniki bi ne smeli nikdar niti za trenutke izpustiti izpred oči tistih velikanskih vsot denarja, ki prihajajo leto za letom iz tujine v domovino. Samo v letu 1928. je zračunal dr. Araničnik, izseljeniški komisar v Zagrebu, da je znašal čisti dobiček države od izseljenišva nad 15 milijonov dolarjev. Izračunajmo to vsote v dinarjih in izračunajmo, koliko znašajo te vsote v desetih letih, posebno, ako pomislimo, da se je l. 1928. že začela gospodarska kriza tudi po tujih državah, tudi v Ameriki, pa bomo našli velikanske vsote. Koliko so morale biti te vsote šele v prvih povojnih letih! Da, kar pomislimo, koliko slovenskih kmetij, koliko posestev je bilo ohranjenih propada samo z denarjem izseljencev! Kaj bi bilo z nami po vojni, ko bi teh vsot ne bilo? Tu pa niso vsote tudi vsote, katere so prinesli izseljenci osebno domov. Vsaj iz lastne skušnjave, da pusti vsak izseljenec najmanj 500 dolarjev v domovini ko pride sem na obisk. Zato bi človek mislil, da se bomo zavredili svojih dolžnosti do teh pridnih čebelic, svojih dobrotnikov, če ne iz ljubezni, kot svojih sorodnikov, če ne iz navadne krščanske ljubezni, vsaj iz hvaležnosti, ko imamo toliko gnotne koristi od njih.

Posebno nerazumljiva je naša brezbriznost do izseljencev tudi iz razloga, ker so ti naši izseljenci v tujini vzdor samo naši bližnji sorodniki. Vsaj smo vsi, ali vsaj skoraj vsi, ki imamo svoje bližnje ali daljnje sorodnike v tujini, od katerih pričakujemo podpore, darov, in na katere se tudi v resnici obračamo v vsaki svoji stiski za pomoč in podporo. Kako nas je bolelo v Ameriki, ko smo videli, da se nas pozna v do-

movini samo takrat, kadar se nas potrebuje, kadar se nas prosi podpore. Bil sem urednik več slovenskih listov v Ameriki. Zlasti po vojni je kar deževalo najrazličnejših prošnja od sorodnikov, od raznih dobrotelnih zavodov in naprav. Neprestano smo čuli iz domovine samo klic »dajte!« »dajte!« »pomagajte!« Dvakrat smo napolnili kar cel parnik z darovi in jih poslali domov. Pa je kdo rekel vsaj »Bog plačaj!« Dajali smo veliko, pa tudi radi. Zato smo pa mislili in pričakovali, da bo domovino vsaj to zdrnilo, da nam bo vračala ljubezen za ljubezen, skrb za skrb. In vendar, nič, pa nič! Še preziralo in smešilo se nas je. Ali bi mi kdo mogel zameriti, če sem začel metati vse take prošnje v koš?

Amerika je zaprla svoja vrata. Sedaj hite naši izseljenci v Francijo, Nemčijo, Holandijo, Belgijo, v južno Ameriko. Človek bi mislil, da se bo narod vsaj sedaj zavedel svoje dolžnosti do izseljencev, ko so mu izseljenci bliže, ko so v Evropi. Pa je zopet isto. Brez varstva, brez pomoči in brez vodstva pustimo še dalje te tisoče trpinov v tujini, da sami zase poskrbe, kakor in kolikor pač znajo in morejo. Če ne morejo živeti, naj pa poginejo. In res — tisoči poginjajo moralno, versko in seveda tudi gnotno po raznih državah sveta. Ako so kje tako srečni, da se jih kak slovenski duhovnik usmili in pohiti za njimi, pusti doma udobno življenje in jim hiti na pomoč, je že še. Saj on se briga za nje, saj on za nje skrbi in jih vodi. Da, veliko bi storili za nje ti požrtvovalni duhovniki, ko bi dobili od doma vsaj nekoliko pomoči in sodelovanja. Tako pa človeku srce krvavi, ko čita njih pisma, kjer se bridko pritožujejo in klečejo pod težo bremena brez pomoči in brez razumevanja njih velikega apostolskega narodnega dela. G. Hafner piše te dni, da je izdal tekom enega leta iz svojega žepa nad tisoč frankov samo za znamke za pisma, katere je pisal za izseljence in njih varstvo in pomoč. Kje je papir, kje so darovi, katere je izdal. Sami stradajo, ker se jim ubogi trpini smilijo. Mi tu doma? Kaj nam mari vse to? Če nočejo, naj pa puste in ubogi narod naj poginja v tujini, kaj je pa šel tja, Kake berške podpore se jim še morda »naklonijo«, ako so že le preveč sitni, zato da se jih odpravi in se jim zamaše usta. Vse se podpira, za vse je denar, za tako veliko narodno delo ljubezni in požrtvovalnosti teh mož, ga ni. Nam je, kajne, dovolj, da sprejemamo bogate podpore od žuljev in trpljenja naših izseljencev in si boljšamo svoje gnotno stanje, izseljenci sami — bah! — kaj so nam mari? Če ne morejo živeti, naj pa poginejo!

Ali ni to v resnici sramota naša rana? Moremo najti opravičila, da bi opravičili to svojo brezbriznost? Nimamo ga!

Da, res, čas je že, prav skrajni čas, da se zavemo svojega izseljenišva in svojih dolžnosti do njega in da ga začnemo proučevati in reševati. Ako pa ne, pa nismo vredni, da živimo.

P. K. Zakrajšek.

Doma in po svetu

Molitve za preganjane Slovence in Hrvatke pod italijanskim jarmom so se izvršile na Jožefovo po vsej Jugoslaviji. Italijanska vlada si je vse do zadnjega prizadevala, da bi Vatikan prepovedal javne molitve. Ker se to ni zgodilo, je fašistično časopisje izzivalno grozilo Vatikanu, da bo fašistična Italija z njim obracunala. Vatikan dosedaj na vse to še ni javno odgovoril.

Italija grozi po svojem časopisju, da bo pričela proti Jugoslaviji z gospodarsko vojsko. Fašistično časopisje dokazuje s števil-

odvisen razum, si lahko o mnogočem pride na jasno.

Znana je kampanja proti ruskemu dumpingu, ceneniimi produkti, ki lahko skonkurirajo naše produkte in ki so povzročili padec cen na svet. trgu. Kdor ve, da vlada pri nas profitno in v Rusiji socialistično gospodarstvo, mu bodo vzroki in cilji te kampanje takoj jasni. Pri nas se pri produktih dvakrat profitira. Prvič v tovarni pri mezdnem delu, dalje pri nizkih cenah kmečkih produktov in končno še na trgu. Tako imajo produkti prodajno ceno mnogo iznad svoje vrednosti, da je profit večji. V Rusiji ni profitnega gospodarstva, zato je produkcija mnogo cenejša in se dnevno pocenjuje z uvedbo novih strojev. Zato ta veliki spopad na naših trgih. Tudi Indija, Kino, VSA producirajo ceneje (racionalizacija, izkoriščanje potiskajo k tlom naše cene — in vendar tu nihče ne govori o dumpingu. Torej vidimo, da gre tu za soc. politične cilje zapada, ne pa za gospodarski in socialni dvig v krizo zabredlega kapitalizma.

Sicer pa kapitalizem ni kompakten. Angleški gospodarski krogi afirmirajo dvig ruskega gospodarstva in skušajo z njim stopiti v čim tesnejše trgovske stike. To priča trgovska pogodba, podpisana 22. novembra v Londonu med ruskim lesnim trustom in angleško Central Softwood Buying Co Ltd o prodaji lesa iz Rusije v Anglesko. S tem si je Anglija zagotovila ves izvoz ruskega mehkega lesa skozi vse plovno leto 1930. in do konca leta 1931.

kami, da ima Italija od trgovskih zvez z Jugoslavijo samo izgubo, ker se iz Jugoslavije v Italijo mnogo več uvozi kot pa nasprotno iz Italije v Jugoslavijo. Listi zahtevajo, da se napove Jugoslaviji bojkot.

Podpredsednik vlade dr. Srškić je bil v nedeljo v Ljubljani. O tem obisku je bilo izdano sledeče uradno obvestilo: »Z jutranjim belgrajskim brzovlakom je davi prišel v Ljubljano minister pri predsedništvu vlade g. dr. Milan Srškić. Ob 10 se je nato začela več ur trajajoča konferenca, ki so se je udeležili gg. minister inž. Serbec, ban Marušić, podban dr. Pirkmajer, bivši ministri Puceji, Sušnik in Vesenjak, nadalje župan dr. Puc, podžupan prof. Jarc, dr. Natlačen, dr. Ravnihač, načelnik Ribnikar in Žebot.

Ob 2 popoldne se je vršilo v zasebnem stanovanju bana dr. Marušića intimno kosilo. Po kratkem izletu v bližnjo ljubljansko okolico se je minister dr. Srškić v spremstvu ministra inž. Serbca z večernim brzovlakom vrnil v Belgrad. Na kolodvoru so se od njega poslovili gospodje, ki so se udeležili dopoldanske konference.

Trgovske zveze z Rusijo bi rada navezala tudi Francija. Tako poročajo iz Kovna, da je ruski poslanik v Parizu obvestil svojo vlado, da namerava večja skupina francoskih industrijalcev to poletje obiskati Moskvo. Odposlanstvo bi vodil predsednik proračunskega odseka francoskega senata Clementel. V Parizu te vesti ne potrjujejo.

Amerika ima izposojenih v raznih državah 862 milijonov 200.000 dolarjev. Tako presega Anglijo za 300 milijonov dolarjev.

»Na zapadu nič novega«, nemški film z zapadne fronte, ki je v Nemčiji prepovedan, se predvaja na Poljskem ob nabito polnih dvoranah.

Pogodba, ki je bila sklenjena ob priliki zadnjih dogovorov na Dunaju med Avstrijo in Nemčijo, je razburila vso Evropo. Države, ki zagovarjajo mirovne pogodbe in so za to, da se točno izvajajo, trdijo, da so to pogodbo kršene mirovne pogodbe in protestirajo. To so zlasti Francija, Češkoslovaška, Poljska in Jugoslavija. O razgovorih med zunanjima ministroma Nemčije in Avstrije smo že pisali. Sedaj smo naglasili, da združbe obeh držav kot posledice naravnega razvoja ne bo mogoče z umetnimi sredstvi preprečiti. Evropa bo morala računati z Veliko Nemčijo že kaj kmalu kot življenjskim dejstvom.

Popoln razkroj evropske mednarodne solidarnosti in svrhu zboljšanja gospodarskih razmer kaže uspeh konferenc za odpravo in znižanje carin. Pretekli teden je imela ta carinska komisija sejo, na kateri naj bi se države izjavile za podpis tozadevne mednarodne konvencije. Pa ni bilo nobenega, ki bi hotel konvencijo podpisati. Ta pot pelje Evropo res v popoln razkroj in neizogibno katastrofo.

Dr. Müller, bivši nemški kancler, je umrl v Berlinu. V povojnem času je bil vse-skozi eden najbolj vplivnih in veljavnih osebnosti v nemški socialni demokraciji in sploh v nemški politiki. Bil je miren, trezen in preudaren politik in izboren parlamentaren taktik. Uveljavil se je bil najprej v času revolucije. On je tudi sopolpisal mirovno pogodbo v Versaillesu.

Narodne manjšine v Italiji se bodo po svojih zastopnikih v inozemstvu dvignile k skupnemu nastopu proti kršenju njihovih pravic. Na Dunaju se bo vršil v kratkem kongres nemške, slovenske in hrvatske narodne manjšine.

Na Korškoem si Nemci silno prizadevajo, kako bi čimprej iztrebili Slovence. Njihova društva, ki imajo mnogo denarja, kupujejo zemljišča in vabijo nemške kmete, da se naselijo.

Z isto pogodbo je zasigurana tudi ostala gospodarska kooperacija, sporazum in zbližanje med obema podpisanimima velesilama. Anglija s tem priznava, da se brez sovjetske kooperacije ne more stabilizirati in da bo le na ta način možno odpraviti abnormalno situacijo, ki prevladuje na svetovnem lesnem trgu. Torej v gospodarskem oziru se zapad ne more več ustavljati in ker so se še naprej razširjale izmišljene vesti o »krvavem« sovjet. dumpingu in je celo Lloyd George protestiral proti nje-mu v dolnji zbornici, je bil sovjetski konzul v Londonu Sokolnikov prisljen podati reporterju ruskemu gospodarstvu naklonjenega mešč. dnevnika »Manchester Guardian« sledečo izjavo:

S. R. nima namena izvajati na zap. tržiščih dumpinga, temveč le dvigniti svoj eksport spet na predvojno višino. Letošnji (1930!) izvoz znaša le dve tretjini predvojnega, zato Rusiji ne moremo zameriti, če skuša dvigniti izvoz žita in lesa. (1913. leta je Rusija eksportirala 6 milijonov ton žita, 1930. leta le 1½ milj. ton!)

Kar se tiče ugovora, da S. R. prodaja žito pod ceno, treba vedeti, da hoče S. R. napraviti domači trg popolnoma neodvisen od cen na svetov. trgu. Ruskim kmetom se plača žito po stabilizirani ceni, ki je enaka predvojni, pa tudi poljski stroji in industrijsko blago se prodaja po stabilizirani predvojni ceni (pri nas n. pr. so se cene poljskih in industrijskih produktov poslabšale na škodo poljedelca za 112.5!). (Dalje.)

2 Citirano po »J. Lloyd« z dne 27. novembra 1930.

Mexiko v januarju 1931

Od vseh strani prihajajo poročila, da se delavstvu jemljejo stare pravice, ki jih je uživalo že desetletja. Kapitalizem je na delu, da reducira priborjene pravice delavstva na minimum. Tako čitamo, da je bil od strani delodajalcev stavljen mehiški zbornici nujen predlog, s katerim bo delavstvo izgubilo skoraj vse do sedaj priborjene pravice. Iz poročila je razvidno, da so imele delavske strokovne organizacije precej velik vpliv na gospodarska vprašanja, poleg tega so nastavljale delavce vseh poklicev in jih pošiljale na delo. Delodajalci so namreč morali prositi strokovne organizacije za posredovanje, katere so potem poslane na delo organizirane delavce. Imeli so tudi pravico odločati, kateri prazniki se praznujejo.

Z novim predlogom bi se vse to ukinilo in bi delodajalci imeli vso moč nad delavstvom. Poleg tega bi imeli tudi pravico denarno kaznovati delavca za zamudo časa ali za izdelke, ki bi se pokvarili.

Tako vidimo, da se počasi drobi odpora moč delavstva in zmaga kapitalizem. Zakaj? Ker je delavstvo izgubilo vero v samega sebe in svoje strokovne organizacije, kar je zelo pogrešeno.

Vprašanje je, ali je v današnjih časih mogoče uspešno voditi borbo za izboljšanje delavskega vprašanja samo doma? Odgovor je jasn. Ker je kapitalizem organiziran mednarodno v raznih koncernih in trustih, ker on ne pozna državnih meja niti ne spoštuje zakonov, ki so sprejeti za delavsko zaščito, zakaj bi se potem delavstvo zapiralo in igralo vlogo separatista, kar bi mu bilo samo v kvar.

Kakor kapitalizem bi moralo tudi delavstvo iskati opore in zaščite potom mednarodnih strokovnih organizacij. Moč delavstva bi s tem rastla, lahko bi se preprečili razni poskusi, ki težijo za tem, da poslabšajo položaj delavstva.

Tudi pri nas imamo še nekaj ljudi, ki zelo priporočajo tako zvane rumene strokovne organizacije in zanikajo potrebo po mednarodnih strokovnih organizacijah. Rekli smo že, da kapitalizem ne pozna meja držav niti nima ljubezni

do rodne grude, njemu je samo za čim večji zaslužek.

Zato mora tudi delavstvo zbirati svoje moči mednarodno in le na ta način je mogoče uspešno voditi boj proti izigravanju delavstva. Ta dogodek, ki smo ga tukaj omenili, naj nas samo opozarja, da so po vsem svetu na delu sile, ki hočejo še bolj usušiti ubogo delavsko rajo in ji vzeti pravico do samobrambe. Rešitev je samo v močnih strokovnih organizacijah, katere so včlanjene v mednarodnih zvezah. To bi moralo naše kakor tudi ostalo delavstvo dobro razumeti, na kar bi šestokrat izostala in se prihranila velika razočaranja, ki jih sicer doživlja delavski stan.

Služaj Mehike pa nam daje še drug nauk. Ko je divjal v Mehiki kulturni boj, so vpregli svobodomislec vanjga tudi delavstvo, ki je bilo tako kratkovidno, da je šlo v boj proti Kristusu Kralju. Ni li to bridka ironija, da se bori delavstvo samo za tista načela, na katerih sloni kapitalizem? Delavstvo vpije: Nočemo reda, ki je zgrajen na naravnem in pravnem pravu, nočemo reda, ki vsakogar podreja božjim zakonom in mu prepoveduje vsako dejanje, ki bi bilo v nasprotju z lastnim in z namenom njegovega tovariša. Ne, mi nočemo takega reda! Hočemo osebno svobodo, svobodo, čije gonilna sila je egoizem.

Mehika je silovit dokaz, kako se poslužuje svobodomiselnih kapitalizem delavskih mas, da bi prepeljale njegov potapljačji se brod v varen pristan. Pa magari vse te mase poginejo v valovih. Čudno bi se komu zdelo, da se sploh upajo priti nasprotniki delavstva s takimi predlogi v ožigled važni vlogi, katero je delavstvo igralo. Tukaj je mogoče le en zaključek: Notranja sila mehiškega delavstva ne odgovarja njegovi zunanji moči. Zato ni zaupanja v svojo lastno silo, zato ne verujejo nasprotniki v resen odpor. Ne mislimo odpora z orožjem, tak bi bil dobrodošel kapitalistom, saj imajo državno silo. Najnevarnejši je tihi, notranji odpor, odpor duš! Takega so zmožni le veliki značaj, značaj polni vere. Sicer je pa nevarnost, da se bo izpolnila nad mehiškim delavstvom beseda Gospodova: »Kdor

hodi okoli z mečem...« Ravno ta služaj dokazuje, kako resnična in edino pravilna so krščansko socialistična načela.

Realne plače delavstva različnih držav

Na podlagi statističnega poročila mednarodnega urada dela znaša višina realnih plač, ako vzamemo za sorazmerno podlago izdatek za življenjske potrebe, na zaslužek angleškega delavca 100, Združene ameriške države 188, v Kanadi 157, Irska 95, Nizozemska 84, Nemčija 74, Poljska 60, Avstrija 50, Jugoslavija 49, Italija 45. To se pravi: delavci Združenih držav in Kanade morejo nakupiti za svojo plačo več, kakor angleški delavci in sicer ameriški ⁹/₁₀, kanadski pa za polovico več. Delavci vseh drugih dežel morejo pa za svojo plačo nakupiti manj in sicer nemški za ¹/₄, avstrijski in jugoslovanski pa za polovico manj.

Gotovo je, da moramo te postavke radi različne računске podlage vzeti precej rezervirano. Toda vsekakor nam dajejo zelo interesanten pregled realnih plač v vseh večjih državah dveh kontinentov.

Brezposelnost in mezde

Gospodarski krogi se običajno sklicujejo, da povzročajo sedanjo krizo visoke delavske mezde in visoka socialna bremena. V tem pogledu so važne ugotovitve univerzitetnega profesorja v Oxfordu G. B. H. Cole.

Dokazuje, da povzroča sedanjo krizo dejstvo, da je padla kupna moč konsumentov. Z ozirom na množino blaga, ki ga je na svetu dovolj, je očitno, da se mora delati nato, da bi se dohodki dvignili, ne pa znižali. Želja, da bi se znižale mezde, temelji na napačnem umevanju gospodarskega nacionalizma. Ta meni, da bo mogel z znižanjem mezd znižati produkcijske stroške in tako živeti na račun svojega tekmeča. Ne pomisli pa, da more iti in bo šel tudi tekmeč isto pot, s čimer bi bila kriza le poostrena.

Tudi tega ne smemo spustiti iz vidika, da vpliva znižanje mezd zelo občutno na notranji trg, dočim je vpliv na zunanji trg dvomljiv in zavisi od zadržanja konkurence. Nobenemu gospodarskemu si-

stemu ne bi priporočal, da bi skušal znižati produkcijske stroške v prvi vrsti z znižanjem plač. Znižanje naj bi bilo le najskrajnejše sredstvo.

Za smeh

Praktičen župan. Neki francoski prefekt je obvestil podrejene župane, da je izbruhnila v njihovi bližini kolera. Z ozirom na to morajo nemudoma ukreniti protikupe. V teku 14 dni naj poročajo, kaj so ukrenili. Eden izmed županov odgovori sledeče: »Z ozirom na Vaše obvestilo sem ukazal izkopati na našem pokopališču večje število grobov.«

V zadregi. V lekarno pride neki gospod in teži, da ne more spati po noči. Zato da naj bi mu dal lekarnar kakšen prašek, Lekarnar vpraša: »Kakšen prašek hočete? Ali prašek proti živalim ali za spanje.«

Srečni letovištar. Neki gospod je prišel v letovišče z dvema hčerama. V kratkem času se je ena hči zaročila, ena pa celo poročila. Srečni oče sklene, da odpotuje domov, preden bo konec sezone. Pred odhodom ga vpraša znanec po vzroku predčasnega odpotovanja. Ta se pa kratko malo odreže: »Sem že razprodal.«

Zakaj ga ne odpusti. V neki veletrgovini, ki je delala kupčije na podlagi visoke protekcije, je prišel k ravnatelju znanec in mu dejal:

»Govoril sem s tvojim tajnikom o poslovnih stvareh, pa kar nisem mogel verjeti, da je tako zabiti. Kako to, da ga ne odpustiš, saj nič ne ve.«

»Preveč ve, zato ga ne odpustim.«

Samuelovo iskanje je prva knjiga, ki izide kot redna publikacija Krekove knjižnice v Ljubljani. To je prvi roman velikega ameriškega proletarskega pisatelja Uptona Sinclairja, ki je preveden v slovenščino. Obsegal bo okoli 200 strani. Vsebina napeta od prvega stavka do zadnje strani. To je epopeja človeka, ki se bori za resnico in pravico, ki ima smisel za človeštvo in občestvo. — Izide začetkom aprila. Stane za člane proti mesečnemu odplačilu 4 Din. Po tem romanu še izideta dve drugi knjigi, ki bosta prav tako zanimivi in pomembni. Naroča se pri: Krekova knjižnica, Ljubljana, Delavska zbornica.

Čitaj „Delavsko Pravico“!

Pierre l' Ermite:

66

Kako sem ubila svojega otroka

Edini Dominik je ostal doma od vseh svojih vrstnikov!

Oni, ki jim to ni bilo znano, so ga še pozdravljali; povečini pa — zlasti vdove — so se obračali od njega, če so ga srečali na sprehodu v Gozdu.

Na glavni cesti v Noirmontierju se ni upal niti prikazati, zakaj tukaj se je po navadi zbiralo preizkušeno mornarsko ljudstvo. Ob nedeljah se je med mašo stisnil v kak kotiček pri vratih, ker je čutil, da ne spada semkaj in ga je bilo sram sredi črno oblečenih žena, ki so žalovale za padlimi možmi in sinovi.

Bilo je namreč prvo poletje po vojni.

Ko so stopali potniki s potniške ladje, so drug drugega spraševali:

»In vaš sin?«

»Padel je v Vauxu.«

»Kaj pa vaš mož?«

»Padel je v Epargesu.«

»Pa vaš zet?«

»Bil je ranjen, je umrl v Chateau-Thierry.«

Tukaj je bila zahtevala domovina od premnogih krvave žrtve... Po strašni bitki so vojaki iskali druge drugega in šteli svoje tovariše... Kje je oni dobri plavač?... Kje je oni drzni krmar?... Kje je oni prijazni profesor?... Ali ga ne bomo več videli?

»Ne!«

In od ust do ust so šle besede: padel je na polju slave...

Skoraj vsak, ki se je vrnil domov, je imel kakšno odlikovanje... Nekateri so dobili vojne križce, drugi svetinje, marsikateri celo kolajno častne legije... Neki poročnik Raymond, dominikanec, doma z otoka, je dobil kroglo naravnost v prsa, pa ga ni podrla, zakaj vendéejska grča se ne vda pod vsako sekiro! Zdaj se je že pozdravil in so vsi kazali nanj, ko je hodil na sprehod; vedno je bil jasnega obraza, boder, živahen in vesel kot bi bil vnovič oživel...

Neki monmartreski župnik je zopet pripeljal ono skupino izletnikov, ki se jih je bil Dominik tako razveselil, ko jih je srečal prvo leto... A se-

daj ni več pripeljal vseh... Dva brata, katerih eden je bil izvrsten učenec vojaške akademije, sta ostala na bojišču; eden je obležal na poljanah pri Charleroi, drugi pa pri Gernoncourt... Prvi je ob odhodu na bojišče v domači kapeli daroval svoje življenje in je bil ubit pri prvem spopadu... Drugi je padel, ko je molil rožni venec... Nekega odličnega bogoslovca, Charlesa Broustaila, ki je študiral v Parizu in ga je poznalo in ljubilo vse mesto — pri vojaki je postal narednik — je izstrelek tako raztrgal, da so komaj komaj prepoznali njegovo telo... Župnik pa je imel že štiri zvezde na traku svojega vojnega križca in je še šel v ogenj, četudi so mu noge kleciale!...

Tudi žene so, kolikor so mogle, pomagale braniti deželo in stražile ob obali; prav lepo jih je bilo gledati v tesnih životeh.

Dominiku je postajalo sredi teh žarečih obrazov čedalje neprijetneje. Ni vedel, ne s kom bi govoril ne koga bi se ogibal...

Tu in tam ga je kdo, ki ga še ni poznal, vprašal, kje se je vojskoval, ali je med vojno dosti preostal in ali je bil kdaj ranjen. Ko pa je Dominik odgovoril, da je bil med vojno v Angersu, ga nihče ni maral dalje izpraševati.

Spoznal je, kako se na tem otoku, ki se mu je bil močno priljubil, zbirajo okoli njega valovi zaničevanja, ki dan za dnem rastejo in postajajo vedno grenkejši, zakaj sedaj ga niso obsojali le preprosti ljudje, temveč tudi njegovi sovrstniki iz odlične družbe.

Celo ujec si ga je včasih privoščil in ravnal z njim kot z lutko brez vsake volje. In tudi mati se je neredkokrat pridružila ujevemu roganju.

Edina Lolita se ni nič spremenila.

Živela je samo za svojega otroka. Deček je bil prav srčkan; a kmalu je moral tudi otrok, da tudi otrok, plačevati dolg svojega očeta.

Nekega dne ga je vozila pestunja po dreveredu. Nasproti ji pride vdova po nekem mornarju, ki je padel na Yseru. Prijazno poboža otroka in vpraša pestunjo:

»Čigav pa je ta rdečelični debelušček?«

»Gospoda Dominika Yholdyja.«

»A, tega skrivača! Upajmo, da ne bo takšen strahopetec, kot je njegov oče!« zaničljivo odvrne vdova in odide.

Pestunja je to seveda precej povedala doma v kuhinji in je Dominik vse dobro slišal v svojo sobo.

Njegova duša je bila vsak dan bolj zagrenjena... Na dnu srca mu je glodal strašen črv, ki ga ni bilo moči zamoriti.

Neka Lolitina prijateljica, visoko plemenito dekle, ki je stanovala v Gozdu in je med vojno stregla vojakom na bojišču, ga je nekoč pogledala naravnost v obraz. Dominik jo je pozdravil, ona mu pa ni niti odzdravila.

V svoji mladosti je poln navdušenja sanjal, da pejde na Kalvarijo, kjer se bo popolnoma žrtvoval Bogu za rešitev duš... Takrat je vse ljubilo prijaznega mladeniča — sedaj pa je stopal s te Kalvarije in vsi so ga zaničevali... Nikdar ni pričakoval, da mu bo Bog tako odgovoril.

Zgrabila ga je misel, da koj zapusti »Turkiz«. Ali v tem hipu so bili vsi nad njim, češ, da bi se s tem še bolj osramotil, če zbeži sredi poletja, ko vendar drugi ljudje prihajajo na prijazen otok.

In zopet se je vdal kakor vselej.

»Beži, beži!« je pošmehljivo odmahnil ujec proti obupanemu nečaku. »Kaj bi si toliko gnil k sreči! Taka reč se v par tednih pozabi. Ko pridemo čez leto dni nazaj, bo že vse drugače in nihče niti mislil ne bo na to! Saj veš, da se ljudje radi postavljajo... Tako je po vsaki vojni... Nazadnje bodo oni, ki imajo kaj v glavi, le prišli na površje, oni pa, ki so bili tako bedasti, da so se dali pobiti, bodo ostali tam, kjer so!«

»Recite, kar hočete, mene Noirmontier več ne bo videl!«

»Ali pomisli,« se oglasi Lolita, »koliko lepih trenutkov smo tukaj preživeli.«

»Mogoče... Toda meni se vzbuja preveč bridkih spominov, ki mi kakor gad ležijo na sreči!«

Pri teh besedah je Dominik gledal, kakor da »zre sam vase«, česar se je njegova mati najbolj bala... Blodno je strmel predse kot bi upiral oči v svoj greh, ki je neprenehoma grozeče stal pred njim.

Nekega večera je prišel pismonoša precej pozno, ko so že povečerjali.

Lolita je igrala na klavir. Dominik je na vrtu lepil alge v herbarij. Ujec in Yholdyjeva gospa sta bila odšla k Presvesovim na čaj.

Pismonoša je vročil Dominiku šop pisem in časnikov in se odpravil dalje.

»A, čakajte!« se je nenadoma obrnil, »tukaj imam še neki listič, ki je menda že dolgo iskal svojega gospodarja.«